

กำกับดูแลธุรกิจ “ฟินเทค”

ดร.บัณฑิต นิจถาวร

bandid.econ@gmail.com

งานสัมมนากรรมการประจำปีของสถาบันไอโอที เมื่อวันที่ 21 มิ.ย. ประสบความสำเร็จด้วยดี มีกรรมการและผู้สนใจเข้าร่วมงานกว่า 320 คน หลายคนที่มาร่วมงานชอบและ ชมว่าหัวข้อสัมมนาดี ทันสมัย วิทยากรล้วนเป็นผู้มีความรู้ และงานจัดได้ดี ก็ต้องขอบคุณทุกฝ่ายที่ให้การสนับสนุน ทางสถาบันคงสรุปสาระต่างๆ ที่ได้จากงานสัมมนา เผยแพร่ ให้ผู้ที่สนใจทราบต่อไป

และประเด็นที่จะเขียนวันนี้ก็คือ การ กำกับดูแลธุรกิจการเงินยุคฟินเทค ซึ่งมีการพูดถึงในงานสัมมนา โดยเฉพาะปาฐกถาของ คุณรพี สุจริตกุล เลขาธิการคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในหัวข้อ ลอยตัวเหนือแรงขับเคลื่อน ธุรกิจ (disruption) โดยการกำกับดูแลที่เอื้อ (facilitating regulation) ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาหลายคนมาจากภาคการเงินชมว่า สะท้อนความท้าทายเรื่องการกำกับดูแลธุรกิจการเงินในยุคสมัยปัจจุบันได้ดี ที่ภาค การเงินกำลังถูกกระทบอย่างมากจากนวัตกรรมการใช้เทคโนโลยีให้บริการทางการเงิน ที่เป็นแรงขับเคลื่อนหรือ disruption สำคัญในภาคการเงินขณะนี้

วันนี้เลยอยากเขียนเรื่องนี้ โดยเก็บ บางประเด็นที่คุณรพีได้ให้ความเห็นไว้ รวมกับความเห็นของผมเองในเรื่องนี้

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีได้เปิดพื้นที่ให้มีการพัฒนาธุรกิจการให้บริการทางการเงินสมัยใหม่ (Fintech) ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน โมเดลธุรกิจ เข้ามาแข่งขันกับสถาบันการเงินที่เป็นผู้ให้บริการเดิม ทำให้สถาบันการเงินเริ่มสูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้กับธุรกิจการเงินแบบใหม่ ที่สามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้เหมือนกัน แต่รวดเร็ว กว่า สะดวก และเป็นทางเลือกของกลุ่มลูกค้ารุ่นใหม่ที่คุ้นกับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อเป็นธุรกิจการเงินก็ต้องมีการกำกับดูแล คำถามจึงมีว่า เราจะกำกับดูแลธุรกิจการเงินประเภทนี้ อย่างไร เพื่อให้สังคมได้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและการแข่งขันที่มีมากขึ้น ขณะเดียวกันก็สามารถคุ้มครองผู้บริโภคหรือนักลงทุนได้ และป้องกันความเสี่ยงเชิงระบบที่อาจมีต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน

โดยทั่วไป เป้าหมายของการกำกับดูแลธุรกิจการเงินก็เพื่อสร้างให้ระบบการเงินมี ประสิทธิภาพ นำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรการเงินของประเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการ เติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งการกำกับจะให้ความสำคัญใน 3 เรื่องคือ 1.รักษาความเชื่อมั่นที่มีต่อระบบ การเงินของประเทศ ผ่านกลไกการกำกับและตรวจสอบที่เข้มแข็ง 2.รักษาเสถียรภาพของระบบ การเงินโดยลดความเสี่ยงที่ธุรกรรมการเงินอาจเป็นความเสี่ยงต่อระบบการเงิน 3.คุ้มครองผู้บริโภค หรือ นักลงทุนผ่านระบบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ผู้บริโภคและนักลงทุนมีข้อมูลที่ครบถ้วนในการ ตัดสินใจ ซึ่งในทางปฏิบัติ

การกำกับดูแลใน 3 แนวทางนี้จะมุ่งไปที่การทำหน้าที่ของสถาบันการเงินที่เป็นตัวกลาง ระหว่างนักลงทุนกับประชาชน ผู้ออมเงิน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นใน ระบบการเงิน ลดความเสี่ยง เชิงระบบ ที่อาจเกิดขึ้น และมีการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองนักลงทุนและ ผู้บริโภค

แต่นวัตกรรมการเงินที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีหรือฟินเทค นอกจากจะกระทบการทำ ธุรกิจของผู้ประกอบการเดิมคือ สถาบันการเงินแล้ว ยังกระทบการทำหน้าที่ของหน่วยงานกำกับ ดูแลด้วย ซึ่งคุณรพีพุดถึงผลกระทบใน 3 รูปแบบ คือ 1.ธุรกิจสมัยใหม่เป็นรูปแบบที่ไม่มีตัวกลาง (intermediaries) เพราะทั้งผู้ออม และนักลงทุนจะติดต่อทำธุรกิจกันโดยตรง ไม่มีสถาบันตัวกลาง ที่ต้องทำหน้าที่ ทำให้การกำกับดูแลต้องเปลี่ยนจากกำกับดูแลการทำหน้าที่ของสถาบันมาเป็น กำกับดูแลธุรกรรมหรือผลิตภัณฑ์การเงินแทน

2.ธุรกิจการเงินใหม่เป็นธุรกิจที่เปิดกว้าง ให้ใครทำก็ได้ เพราะใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยี เป็นโมเดลธุรกิจ ทำให้กฎเกณฑ์เดิมที่เน้นกำกับความเหมาะสมของสถาบันที่ ทำหน้าที่ตัวกลางจะ ไม่สามารถแตะผู้เล่นรายใหม่ได้อย่างชัดเจน เพราะไม่มีตัวตน ของสถาบันการเงินเป็นผู้ให้บริการ ในธุรกิจการเงินใหม่

และ 3.เป็นธุรกิจการเงินที่ไม่มีพรมแดน ที่ธุรกรรมสามารถทำที่ไหนก็ได้บนระบบ internet ผ่าน digital technology หมายความว่าถ้ากฎเกณฑ์กำกับดูแลในพื้นที่หนึ่งเข้มงวด เกินไป นักลงทุนก็จะหาทางออกโดยไปทำธุรกรรมในพื้นที่อื่น แทน ทำให้ความตั้งใจของกฎเกณฑ์ ที่จะใช้กำกับดูแลเพื่อคุ้มครองนักลงทุน ก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะนักลงทุนเลือกไปทำธุรกรรมดังกล่าว ในตลาดอื่นหรือประเทศอื่นแทน

นี่คือ ประเด็นการกำกับดูแลธุรกิจการเงิน สมัยใหม่ที่เป็นความท้าทาย

คำถามที่ตามมาก็คือ แล้วเราจะกำกับดูแลธุรกิจการเงินใหม่ๆ เหล่านี้อย่างไร จะออกแบบหรือวางระบบการกำกับดูแลอย่างไร รวมถึงจะบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่ออกมาอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ของการกำกับดูแล ในเรื่องนี้มี 2 ข้อคิดที่อยากแชร์

ในประเด็นแรก ถ้าจะกำกับดูแลให้เกิดผล โดยเฉพาะถ้าต้องมีการออกระเบียบหรือกฎหมายใหม่ ผู้ร่างกฎหมายจำเป็นต้องมีความรู้และเข้าใจธุรกิจการเงิน สมัยใหม่เป็นอย่างดี เพื่อลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่กฎหมายต้องการจะทำให้เกิดขึ้นกับความเป็นจริงของสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในตลาดการเงิน ช่องว่างนี้มักสร้างปัญหาการกำกับดูแลในทางปฏิบัติ จนบางครั้งนักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในกฎหมายที่ออกมา บ่อยครั้งที่ผลิตภัณฑ์ทางการเงินถูกออกแบบให้มีกลไกการกำกับดูแลกันเอง หรือใช้บุคคลอิสระภายนอกเป็นทางออกแทน

ในประเด็นที่ 2 ทำอย่างไรให้การ บังคับใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในเรื่องนี้สิ่งที่นักลงทุนต้องตระหนักก็คือ กฎระเบียบต่างๆ คงจะไม่สามารถคุ้มครองนักลงทุนได้ทุกอย่างในโลกที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็ว อีกทั้งพฤติกรรมมนุษย์ก็เป็นเรื่องที่คาดเดายากทำให้นักลงทุนควรต้องพึ่งตัวเองมากขึ้นในการปกป้องการลงทุนของตน หมั่นหาความรู้ ศึกษาวิเคราะห์ และมีวินัยในการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

ในความเห็นของผม ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีทำให้การกำกับดูแลธุรกิจการเงินต้องปรับหรือต้องเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ทั้งในการทำหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแลในการออกกฎหมาย และการควบคุมตลาดให้เป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งหลักการกำกับดูแลธุรกิจการเงินที่ควรปรับ และน่าจะใช้ได้ก็คือ 1. ต้องให้ความสำคัญกับตัวระบบการเงินเป็นหลักโดยมุ่งดูแลควบคุมความเสี่ยงที่อาจ มีต่อระบบ ไม่ใช่แค่สถาบันการเงินหรือธุรกรรม

2. สร้างระบบแรงจูงใจที่จะทำให้กลไกตลาดขับเคลื่อนการทำธุรกิจในตลาด ที่จะช่วยลดความเสี่ยงดังกล่าว 3. การเอาผิดลงโทษต้องมุ่งไปที่การทำหน้าที่และ ความรับผิดชอบของผู้เล่นแต่ละคน ในระบบการเงินตามบทบาทที่แต่ละคนมี คิดว่าถ้าไปในแนวทางนี้ การกำกับดูแล น่าจะสามารถตอบโจทย์ได้บ้าง ก็ฝากไว้เป็นข้อคิด

ที่มา : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 2 กรกฎาคม 2561